

ПРЕГЛЕД НА ЕДНА ИСТИНСКА ГЛОБАЛНА КРИЗА

Митко Димов

Минно Геоложки Университет „Св. Иван Рилски“, 1700 София, E-mail dimov_mgu@abv.bg

РЕЗЮМЕ. Изследването обхваща глобалната икономическа криза, която започна през 2008 г. Анализът е насочен към разкриване на обективната същност на причините. Той разглежда както официалните становища относно причините и процесите, но така също и генезиса на базови процеси. Анализът се фокусира върху икономиките от Европейския съюз и проследява развитието в САЩ, Китай и други водещи икономики. Анализът оценява количествено и качествено глобалните дисбаланси и тяхното възможно преодоляване.

REVIEW OF ONE TRULY GLOBAL CRISIS

Mitko Dimov

University of Mining and Geology „St. Ivan Rilsky“, 1700 Sofia, E-mail dimov_mgu@abv.bg

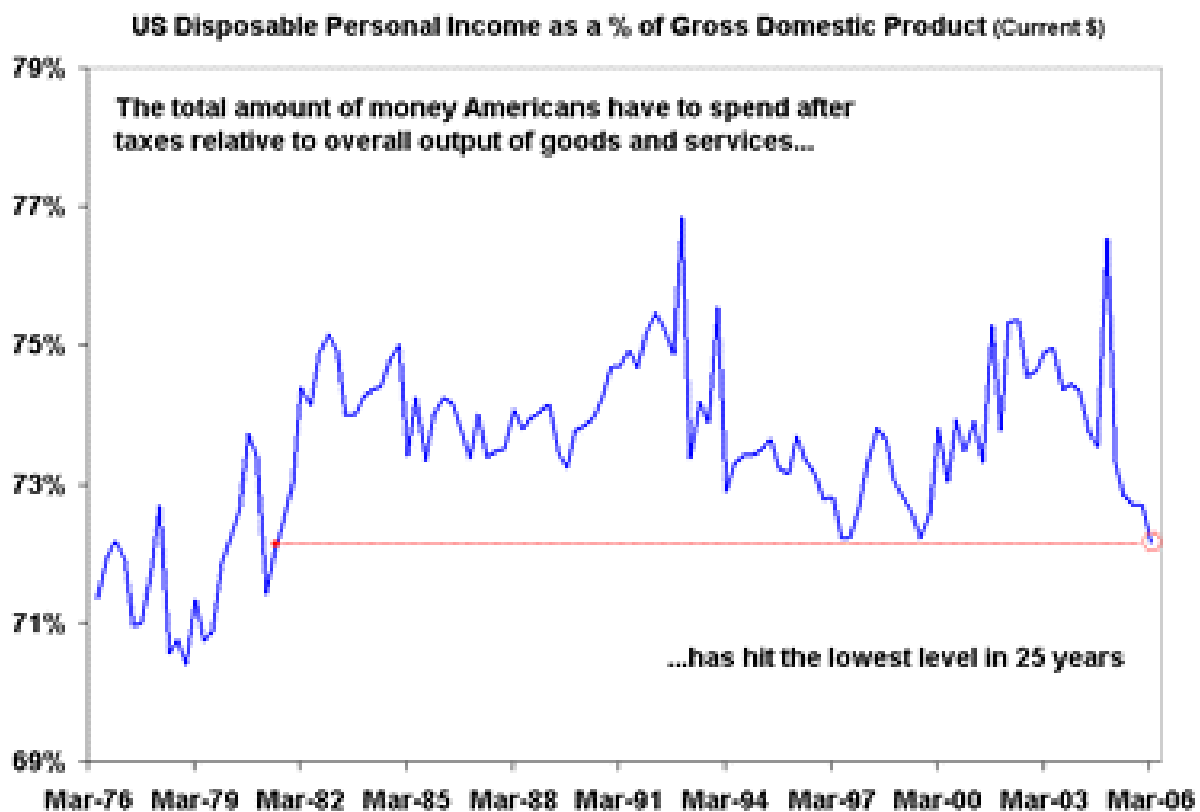
ABSTRACT. The study comprises the global economic crisis that started in 2008. The analysis digs down to the very nature of the causes. It reviews both the official explanations of the reason and the processes but also points the basic processes genesis. The analysis focuses on the European Union economies but also traces the developments in the US, China and other leading economies. The analysis quantifies and qualifies the global imbalances and their possible resolution.

Над четири години изминаха от началото на глобалната финансова и икономическа криза. Твърди се официално, че тя започва през 2008 г. в САЩ – флагманът на пазарния капитализъм. Ние поглеждаме „малко“ по-назад към 1980 г., когато се оказва, че икономиката на социалистическия блок е в състояние на старческа деменция и способността ѝ да оказва състезателен натиск върху пазарните икономики на западните общества е на практика нулева. Така императивът за еволюция на капиталистическото пазарно стопанство отпада и точно там, твърдим ние, са корените на тенденциите довели до това, на което сме свидетели днес - неспособността да се състои икономиката такава, каквато нормативно е приета да бъде в основните икономически течения. Големият прогрес на капиталистическото пазарно стопанство след края на Втората Световна война се дължи на поуките от Голямата депресия и на състезателния натиск от другата страна на Желязната завеса. Само четиридесет години по-късно този състезателен натиск вече отсъства, а поуките от времето на Кейнс са забравени.

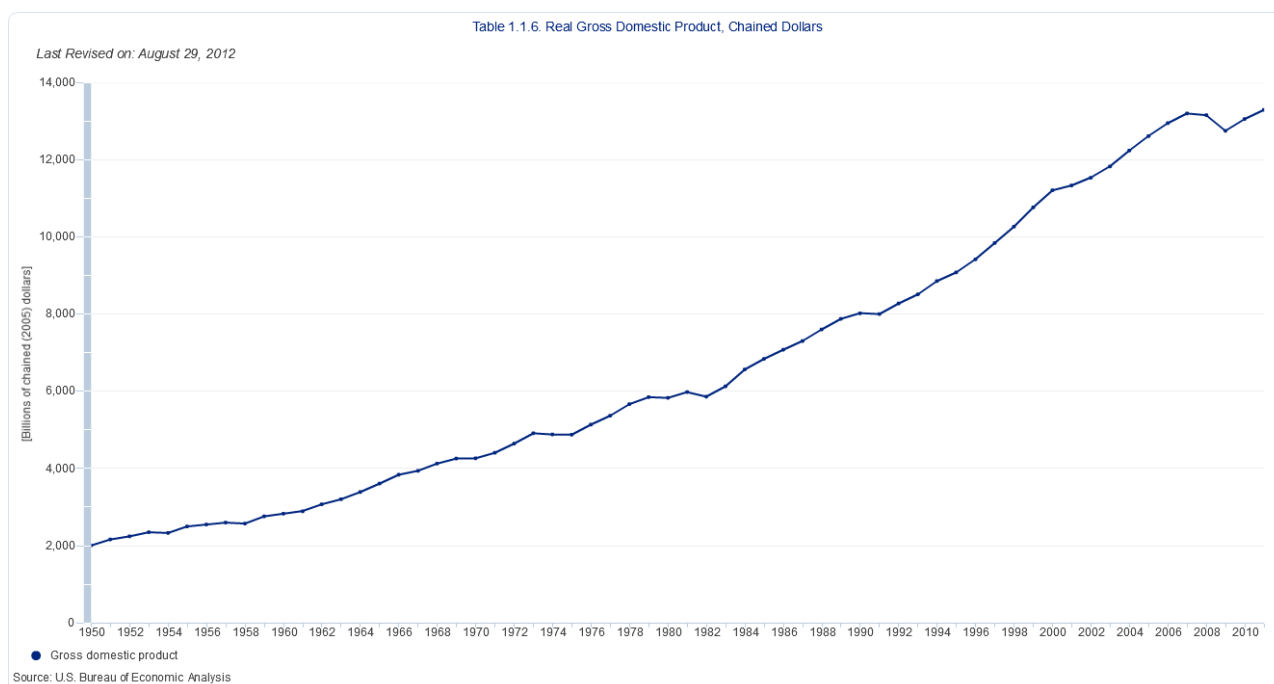
Това е едно твърде радикално и смело твърдение предвид официалните тези и предвид отдалечеността във времето. Точно тогава – в началото на 80-те – обаче, започва стагнацията на реалните доходи на домакинствата в западните икономики. Домакинствата са единиците, които потребяват това, което се произвежда. Домакинствата са това, заради което икономиката съществува

въобще. Производството и търсенето на инвестиционни стоки са вътрешен за икономиката процес (Матеев, Е. 1983), който в крайна сметка цели производството и реализацията на крайни стоки за крайните ползватели на икономиката. Съответно, ако крайното търсене на стоки стагнира, то и причината за съществуването на икономиката с присъщите ѝ количествени и качествени характеристики също стагнира. Виж фигура 1.

Какво означава това? Световната, а и западните икономики не са спрели да растат от 1980 г. насам. Измерено посредством брутните им вътрешни продукти, тези системи нарастват над три пъти в реално изражение от 1980 г. до 2010г. Три пъти, за тридесет години в реално изражение! В същото време реалните доходи на домакинствата стагнират и имат близо нулев ръст. Ако сравним световната икономика с човек, то тя е увеличила теглото си три пъти, без да е увеличила по никакъв начин социалната си производителност, полезност или обмен. Това, което влиза и излиза от подобен организъм, също е нарастнало три пъти с всички последствия за обкръжаващите го екосистеми. По този начин капиталистическата икономика съответно потребява поне три пъти повече природни ресурси и оказва поне три пъти по-голям негативен ефект върху околната среда без да са налице реални относителни подобрения измерени в доходи, стандарт или стил на живот на основната маса от населението.

Фиг. 1. Разполагам доход на САЩ като % от БВП.

Фиг. 2. БВП на глава на населението в САЩ

Преведено на езика на икономическата наука, това означава, че икономиката произвежда, но няма кой да консумира със заработените си доходи. Как алтернативно се разрешава този парадокс? Има други два източника на финансиране на потреблението: (1) ползване на кредит и (2) реализация на натрупаното до сега. Тези два източника могат и взаимно да се обуславят и способстват, като втория служи за обезпечения на първия, а първия за възникването на втория. Тоест след като домакинствата не разполагат с повече доходи да финансират потреблението си сега, може да се осигури тяхното дългово финансиране, с надеждата, че в бъдеще, някой ден, техните доходи ще са достатъчно високи, за да изплатят и върнат дълга.

На фигура 3. са представени доходите на населението на САЩ, разделено на 5 равни части. От фигурата става ясно как огромна част от доходите е съсредоточена в малка част от населението, увеличавайки коефициента на Джини. По този начин доходите се задържат и крайното потребление намалява.

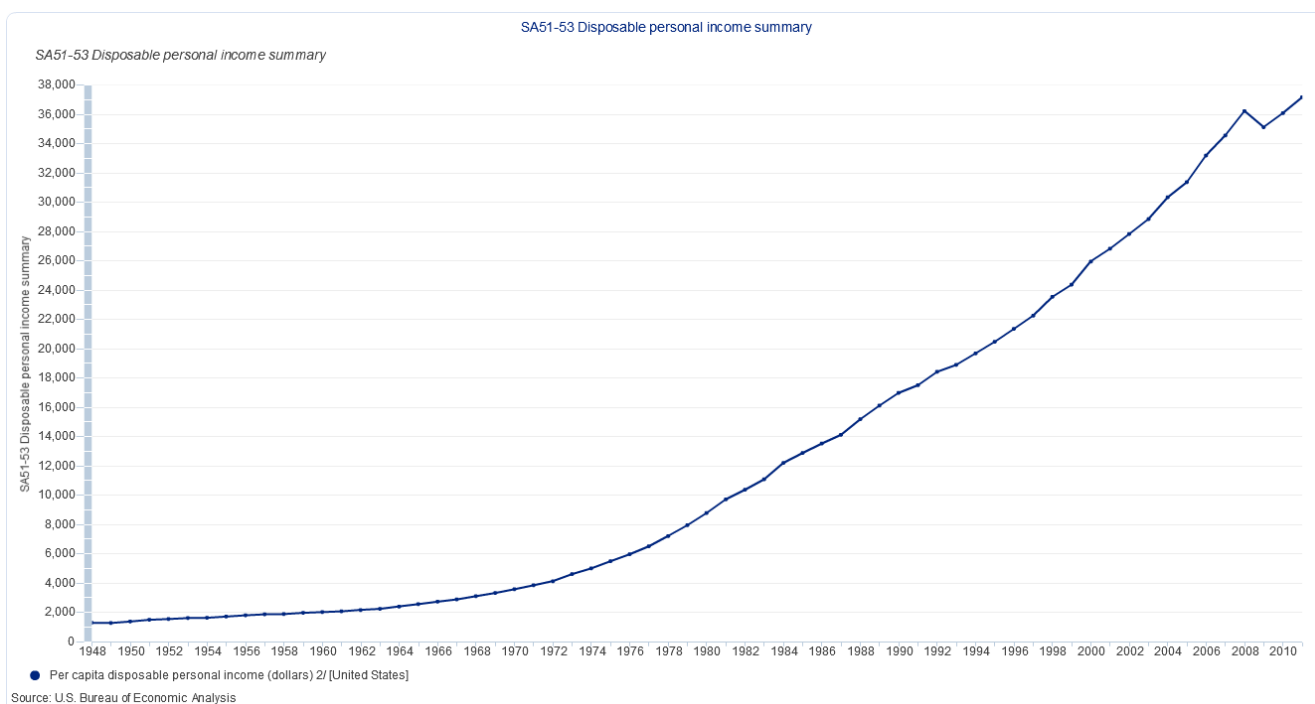
Помпането на кредит към домакинствата е основният начин за финансиране на крайното им потребление през изминалите тридесет години, при отсъствието на натиск за увеличение на техните доходи в реално изражение. От друга страна наличието на лесен и достъпен кредит е и една от причините за притъпяването на подобен натиск. Комбинирано с глобализационните процеси, резултатът от които е глобализиране, непряко на конкуренцията на пазара на труда, при което средният европеец и американец с конкурират със средният китаец, индиец или

латиноамериканец, възможността за ръст на доходите е сведена на практика до нула.

Сочените официални причини

Официалните причини са известни. Ние не твърдим, че те не са такива, а че не са единствените и че не са първопричините. Те са просто част от веригата от причинно-следствени процеси, които водят до сегашното състояние на поддържане на глобалната икономика чрез системно кръвопреливане и обдишване, а именно кредит и количествени парични разпускания или наливане на плазма в организма на глобалната икономика. "Независимо от това дали Леман Бродърс щеше да бъде спасен или не, глобалната икономика се движеше към проблемно състояние" казва Стилглиц (2010). Независимо от това дали монетарните власти на развитите страни щяха да закрепят временно техните икономики натрупаните дисбаланси рано или късно щяха да реализират потенциала си във сривен процес на възстановяване на равновесието, с цената на пребазиране в субоптимални равнища.

Лошите кредити за домакинствата, потребителски или ипотечни, и последващото им секюритизиране са най-широко сочените причини за генезиса на кризата. Истината обаче е, че без това кредитиране кризата би се състояла доста по-рано. Това кредитиране не е причина, а просто палиативно икономическо рефлукторно поведение. Няма друго какво да се направи. Това е лесното решение. В икономиката няма платежоспособно търсене основано на доходи, следователно следва да бъде създадено чрез дългово финансирана популателна способност.

Фиг. 4. Разполагам личен доход на глава на населението в САЩ

Финансирането на заеми за покупка на недвижиминости доведе до покачване на цената на недвижимостите като актив, което пък от своя страна увеличи техния потенциал да обезпечават още дългово финансиране. По този начин възходящата спирала на балонизиране на тези активи беше задвижена.

Това бе направено възможно посредством леснодостъпен кредит и леснодостъпно финансиране от централните монетарни власти не само в САЩ, а в почти всички пазарни икономики. Пак следва да отбележим обаче, че това е рефлекторно поведение. Нямаше какво друго да бъде направено. Централните банки нямат инструменти за въздействие върху разпределението на националния доход и каква част от него да бъде насочена към създаване потребителско търсене. Съответно те избират “политически правилния” и лесния път да не прекъсват партито и да не бъдат сочени като виновниците за предизвикване на криза. Умопомрачителната кредитна експанзия по този начин е един танц, в който всички – централни банки, банков сектор, фискални власти и цели правителства участваха и никой не иска да бъде първия, който да каже че това не е устойчиво и че не може вечно да продължи.

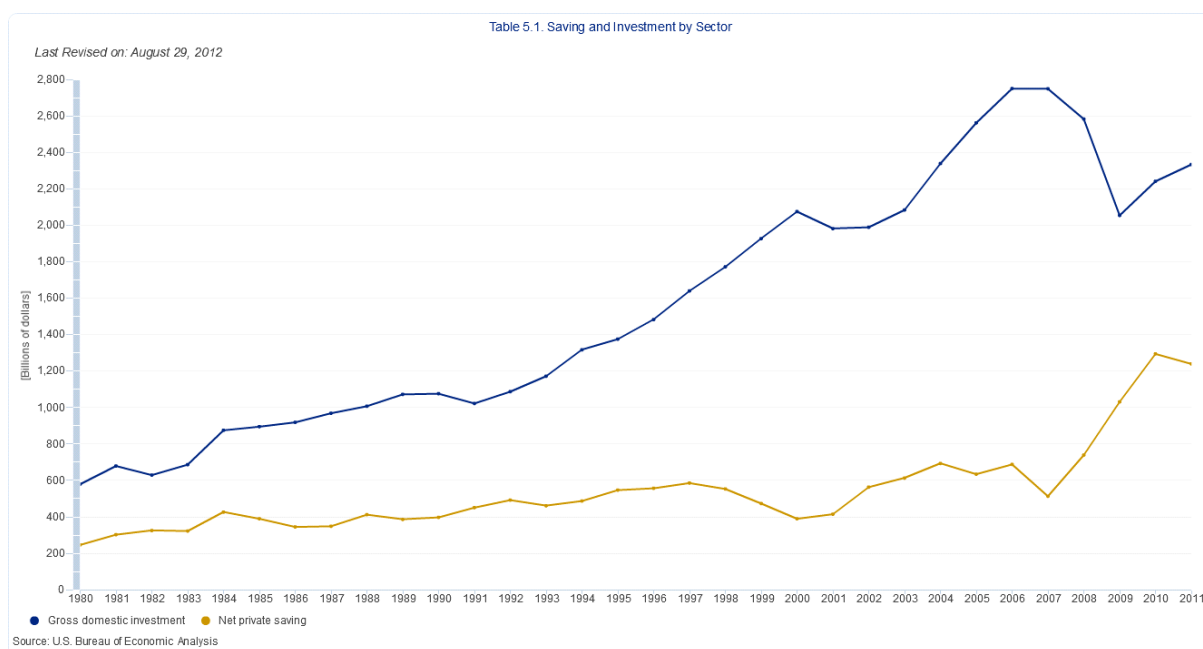
Кухото кредитиране или финансирането на лоши проекти и активи е друга една официално сочена причина. Кухите проекти обаче са инвестиране в нещо което е ненужно, било то домове, които няма кой да използва или средства за производство на стоки или услуги, за които няма да има търсене в нужната степен. На микро ниво може да има единични неправилни кредитни и инвестиционни решения. Рискът от това се нарича специфичен и има пазарни механизми за неговото носене и разпределяне. Агрегирано на макро равнище обаче подобно кухо кредитиране е системен риск и рецидив. В макроикономически план кухото кредитиране е кухо, защото в икономиката

спестяванията са равни на инвестициите и когато няма какво читаво да бъде финансирано, част от спестяванията неизбежно се пласират директно посредством финансовите пазари или индиректно посредством банковата система в кухо финансиране. По този начин нашето твърдение е, че в икономика, в която не са необходими толкова много спестявания или натрупвания на финансов ресурс, част от тези спестявания неизбежно се превръщат в кухи активи.

Ценовите балони сред активите, например личните недвижиминости или търговските такива, са друга сочена официална причина. Но това е ефект, до който в една икономика се достига в опит да се пласират прекалено много спестени и натрупани средства в инвестиционни активи, които няма да могат да възвърнат стойността си, защото както към момента на инвестирането, така и за последващите периоди отсъства търсенето. И ако кухите активи са количественото проявление, то ценовите балони са качественото проявление на процеса на преследване на твърде малко читави дейности от твърде много свободен финансов ресурс.

От друга страна тези балони са всъщност необходими за задвижването и работата на кредитната машина, защото нарастването на цената на един актив, дори и да е необосновано и далеч над стойността на факторите необходими за неговото създаване, неизбежно увеличава възможността му за носене или поглъщане на дългово или дялово финансиране. По този начин взаимната обусловеност е налице.

Всички тези официални причини са проявления на непродуктивно инвестиране на капитал, но не са първопричини, защото капиталът няма как да бъде инвестиран продуктивно.

Фиг. 5. Брутни инвестиции и Нетни частни спестявания в САЩ.

Истинските причини

В основата на кризата е процесът на глобализация, който сам по себе си е неизбежен, полезен и безспорно допринасящ за развитието на страните от третия свят. Начинът по-който той се осъществява обаче, обслужва единствено интересите на корпоративния сектор. Преди всичко глобализацията се състои и продължава да се състои, защото са налице мощни интереси за това. Глобализацията осъществява достъп и приложение на ресурси, които иначе не биха били продуктивно включени в икономиката. Този процес обаче стъпва основно върху различните нива на цените на два от факторите на производство в икономиката, а именно труд и земя, които са многократно по-евтини в страните от третия свят. Капиталът, третият фактор на производство, е по-скъп в развиващите се страни, но мултинационалните корпорации поради това, че са основно ситуирани в развитите икономики, владеят техниката на привличането му на нива по-ниски и характерни за тези страни, въпреки пласмента му в третия свят. Капиталът е мобилен и става още по-мобилен посредством премахването на бариерите за движението му дори и с цената на нестабилност на развиващите се страни. По този начин е направено възможно производството на стоки, а с развитието на Интернет комуникациите и услуги, при пряка производствена себестойност на нива от около едва 10% от крайната им цена на пласмент в развитите страни. Разликата от близо 60% след посрещане на около 30% разходи в страните от развития свят, необходими за концептуализация и пласмент до точката на потребление, е усвоявана от корпоративния сектор под формата на печалба. Тази печалба не се разпределя под формата на доходи за обикновените акционери (основно пенсионните системи) на тези гигантски корпоративни формирования, а основно остава паркирана по техните баланси или съответно се разпределя по формата на свръхразмерни премии в ръцете на единици. И в двете посоки на разпределение тази печалба не генерира потребление, а представлява натрупване, което търси следващите инвестиционни възможности или възпроизводствен пласмент.

Глобализацията от друга страна оказва и безпрецедентен натиск на нивата на заплащане на пазара на труда в развитите страни. В резултат на глобалното производство средният американски и европейски работник или служител се конкурира непряко, но ефективно с колегите си в развиващите се страни, които работят на многократно по-ниски нива. Както споменахме, факторът труд е много по-евтин в тези страни. По този начин глобализацията не само прави възможна свръхрентабилността на производство при корпоративния сектор при международните им операции, но потиска и нивата на заплащане на пазара на труда в националните икономики на развитите страни, с което се увеличава рентабилността и в секторите, които не са глобализирани.

Тези процеси водят до това, че доходите на домакинствата, които обикновено са основният източник на финансиране на потребителското търсене, да стагнират под натиска на глобалната конкуренция на пазара на труда.

По този начин структурирани процесите водят до натрупване на неравновесие и на нестабилност.

За да продължава да расте, глобалната икономика се нуждае от растящо потребление, което потребление няма как да бъде осъществено при така описаната стагнация на доходите в резултат от глобалната конкуренция на пазара на труда. И след като не са налице други механизми за увеличаване на доходите, потреблението е финансирано посредством кредитна експанзия.

Така осъществяващо се търсенето в глобалната икономика е основно финансирано с кредитен балон. Както добре е известно от нормативната икономическа парадигма, спестяванията в една икономика са равни и тъждествени на съвкупните инвестиции. Сред тези инвестиции следва да се включат и инвестициите във финансиране на потреблението. Инвестициите във финансиране на домакинствата в развитите икономики са именно компенсацията механизъм, който замества ръста на реални доходи като източник за финансиране на потреблението. И ако реалните доходи са останали закотвени на нивата на началото осемдесетте години на миналия век, то кредитът към домакинствата е изпълнил цялото кухо пространство от това ниво до три пъти нарасналото ниво в реално изражение на съответните икономики. Кой спестява и кой задлъжнява тогава? Как е финансирано това потребление? Националните сметки на страните от Европейския съюз и САЩ дават ясен отговор на тези въпроси. Спестяват корпорациите, т.е. производствения сектор и сектора на услугите и малкият процент домакинства и лица с високи доходи. Както посочихме вече, корпорациите са в състояние да спестяват поради свръх-високите норми на рентабилност, направени възможни в резултат на глобализацията.

Средствата натрупани в корпорациите и малкият процент индивиди с високи доходи не са средства, които търсят потребление, а инвестиционни проекти. Инвестициите обаче са формиране на активи, които са насочени към посрещане на бъдещо потребление. Как обаче да бъде изнамерено подобно бъдещо потребление, когато отсъства и сега.

Първопричината

Изводът е ясен, структурата на разпределение на доходите в развитите икономики – основните глобални мотори на търсенето - е твърде изкривена, с твърде много доход в ръцете на твърде малко, които също както и основната маса хора живеят 24 часа в денонощието. За тези 24 часа те не могат да потребят в пъти повече от средния индивид въпреки многократно по-високите им доходи, а и не искат. По този начин платежоспособно търсене основано на заработени доходи отсъства. Свръхкредита, особено този за домакинствата е неизбежното палиативно облекчение при липсата на ръст на реалните доходи. Когато домакинствата не могат да финансират своето потребление посредством доходи, те прибегват към кредити.

Малкото пък на брой икономически агенти с излишък на доход търсят инвестиционна реализация на натрупаното, която намира израз или в дългово финансиране, а съответно и задлъжняване на средните домакинства и формирането на кухи непродуктивни активи и ценови балони. Подобна структура на разпределението на доходите неизбежно води до неистовото търсене на следващия поред годен за задлъжняване, в поредните кухи активи и ценови балони с надеждата, че този, който ще изгори ще е някой друг. Налице е една гигантска руска рулетка, която продължава до фаталния изстрел на поредната криза.

Един паразитиращ корпоратизъм

Аутсорсингът или процесът на пребазиране на ключови етапи от доставната верига в страни с ниски ставки на производствените фактори труд способства за поддържане на ниска инфлация в икономиките на развитите страни. Това пък от своя страна прави възможно поддържането на ниски лихвени проценти. Ниските лихвени проценти пък дават възможност за издръжка на по-големи задължения и по-висок ефект на лоста, както при финансирането на домакинствата, така и на реалната икономика. Аутсорсингът, обаче, също така оказва натиск надолу върху нивата на заплащане на пазара на труда в същите тези развити икономики, което води до стагниране на доходите. Недостигът на доход пък се компенсира с поемането на повече дълг от страна на същите домакинства.

Друг важен ефект е възможността корпоративния сектор да поддържа високи норми на печалба. Тези натрупвания на печалби не се разпределят между акционерите, които основно са пенсионните системи и фондове, а се оползотворяват от управленския елит за собствена изгода и полза. Налице е едно превземане на корпорациите от управленските им елити и обезвластяване на акционерния капитал и работната сила заета в тях. (Тофлер А. Третата вълна)

По този начин корпоративния сектор набъбва със сериозен паричен ресурс, който той не разпределя, а е паркирал в банковата система и на финансовите пазари и който съответно се налага да се пласира под формата на кредити.

За да работи съответно системата, в която едни сериозно натрупват без да потребяват следва да има и такива, които да задлъжняват. А за да може някой да задлъжнява, то би следвало да предвижда или по-високи доходи в бъдеще или по-високо лично богатство, което като реализира да покрие натрупаните дългове. А последното усещане и очакване е създадено посредством плавното, но непрекъснато покачване на цените на определени активи до едни определено неустойчиви нива преди пукането на балона.

Израждане на пазарите

Много добре известни са от икономическата теория функциите, които следва да осъществяват пазарите и тяхната роля в модерните общества. Оставени сами на себе си обаче те не функционират пълноценно или не функционират въобще. Като не защитаваме интервенционализма обаче, ние посочваме необходимостта за преуредване на правилата с цел елиминиране на пороците и неспособността им да изпълняват ролята си във все по-сложния икономически живот.

В основата на кризисните процеси и натрупвания на всеки един етап и равнище стоят няколко основни икономически и поведенчески пороци, които ако не бъдат адресирани, подкопават основите на капиталистическото пазарно стопанство.

- На първо място това е информационната асиметрия. На пазара се срещат във всички звена на икономическата верига неравно-информирани икономически агенти. Едните се възползват от другите и пазарът престава да изпълнява една от основните си функции, а именно информационната. Да генерира вярна и справедлива информация за цените и да генерира равновесни цени въобще. Примери за това са и надуването на ипотечния балон и последващото секюритизиране, като при последното голяма част от банките купуват ценните книги, за да не останат поназад и за да не изглеждат смешни, че не могат да анализират рисковия им профил.
- На второ следва да се посочи агентският проблем, при който от управленския ешелон на големите корпорации, през банките, до най-обикновения ипотечен инспектор, а дори и централните банки постъпват не в интерес на принципала, а действат в свой собствен интерес. Така например корпоративните акционери получават конвенционална доходност, а мениджърския ешелон сериозни бонуси при успех и никакви наказания при неуспех. Корпорациите вече работят не за своите акционери, основен нормативен постулат в съвременната икономическа теория, а предимно за административния си апарат. Така те задържат натрупаното и не разпределят доход, което допринася за кризата на доходите.
- Екстерналността, при която един икономически агент получава изгодата, но не носи всички свързани с нея разходи, а ги прехвърля на трети лица и на обществото като цяло е в основата на безотговорното кредитиране и балонизиране на цели сегменти от финансовия пазар.
- Моралното опорочаване, при което поведението на агентите се изкривява поради неправилно първоначално структуриране на мотивацията на страните по дадена сделка и променя характера на икономическото взаимоотношение в ущърб на една от страните и икономиката като цяло.

Това са само някои от вредните изкривявания и отклонения от нормативните основи на икономическата теория и те следва да бъдат адресирани адекватно, ако пазарът като институция следва да изпълнява възложената му важна обществена роля.

Джозеф Стиглиц (2010) правилно отбелязва, че задача на правителствата е не само да се справят с последиците от кризите, които както и като последната са резултат от пазарни малформации, а превантивно да осигурят ефективното функциониране на пазарната институция.

Кризисна парична политика или просто морфин за болката

Кризисната парична политика, провеждана от 2008 насам, не само не разрешава описаните от нас причини за появата и развитието ѝ, а задълбочава сериозността на здравословното състояние на глобалната икономика. Количественото разпускане и безпрецедентното създаване на пари посредством кредитиране от страна на централните банки задълбочават зависимостта от кредит. Отново опитът е да се закрепят агрегатното търсене и да се възбуди ново основано на дългово финансиране. Тази политика не се справя обаче, а и не може с отсъствието на търсене. Междуременно икономическата политика и мисъл и икономическите агенти насочват сериозни усилия в търсене на следващите потребители. Тези потребители биха могли да бъдат поредните готови да затънат в дългове с цел да финансират потреблението си и така изнамереното потребителско търсене отново ще бъде временно и неустойчиво. Така проблемът ще бъде отложен, а споменатите пороци реализирани вместо изкоренени. Количественото разпускане води обаче отново до точно този процес. Притеснителното е отсъствието на воля да се дискутира, а камо ли да се адресира проблема с отсъствието на крайно финансирано със заработени доходи потребление.

Пътя напред

Ако целта напред е да се възстанови икономическото развитие и да се изведе глобалната икономика към устойчиви темпове на растеж, то палиативните средства и мерки на икономическата политика следва да бъдат постепенно изведени от приложение и заместени с такива, които третират проблемите в техните основи и генезис. На първо място следва да се уреди проблемът с разпределението на доходите в развитите икономики, като се насочат доходи от тези, които биха ги спестили, към тези, които биха ги потребявали. Този проблем се решава с данъчна политика, а не с монетарна. Първ имаше държостта да посочи решението един от най-богатите и спестяващи хора в света – Уорън Бъфет. Прогресивното данъчно облагане е класическото решение на този проблем.

Необходима е нова “Нова сделка”, със сериозно увеличение на нивата на заплащане на основната маса заети, съобразено с акумулирания през последните години сериозен ръст на производителността. Това ще засегне краткосрочните интереси на корпоративния сектор, но ще подкрепи дългосрочните му такива, като отпуски настоящата патова ситуация и създаде нови възможности за реализация на произвежданото.

Новата “Нова сделка” ще разреши проблема и със затлъстяването на корпорациите и ще ги накара да се стремят към обществено полезно развитие. Необходима е промяна на корпоративното облагане с цел стимулирането на разпределението на доходност и непродуктивни финансови активи към акционерите им и другите им непряки и неявни заинтересовани лица.

От първостепенно значение е цялостно преуреждане на мотивацията на цели класове икономически агенти с цел да се накара икономиката да функционира за обществото, а не обществото да отглежда една трупаша тегло икономика.

Това са смели, но отговорни мерки и твърдения. Веднага ще бъде подета критика за това, че ще бъде убит предприемаческия дух. Ние твърдим обаче, че в икономика която страда от свръх-производство на стоки и услуги, които няма кой здравословно, а не самоубийствено да потребява, не е необходимо предприемачество на всяка цена. Необходимо е обществено отговорно и качествено по-високо предприемачество, което да се състои при по-високо позициониране на фискалната и социалната левти. Също така на съвкупното предприемачество му е необходимо съвкупно търсене, което няма как да се състои без възстановяване на здравословните пропорции в макроикономическата система.

Как обаче ще се конкурира този нов корпоративен сектор на развитите икономики и с необременения с подобни изисквания реален сектор на развиващите се страни? Отговорът на този въпрос не е и не следва да се търси в протекционизма, а поставяне на изисквания и условия, които справедливо и недискриминационно да стимулират тези развиващи се страни, да развият икономики, които да работят за основната маса техни граждани, а не само за тесни интереси.

Изписване

Така посочените мерки са най-належащите и важните. Могат да се добавят и още много други. Създаденото в резултат съвкупно търсене обаче ще избие във инфлация или ще бъде изсмукано от корпоративните гиганти, ако не бъде възстановен балансът във информираността и аналитичната обезпеченост на участниците в пазара на крайно потребление на стоки и услуги. Тези пазари са се превърнали в места за изсмукване на доходите и на право олигополен отстрел на крайния потребител, който е безпомощен пред аналитичната мощ на манипулативната маркетингова машина стояща срещу него. Именно тук следва да бъдат насочени усилия за укрепване на пазара в посока възстановяване на пропорциите във степента на информираност и рационалност на поведението на участниците, за да може възстановяването да е трайно и устойчиво.

Литература

- Dornbusch, Fischer and Samuelson, Comparative Advantage, Trade, and Payments in a Ricardian Model with a Continuum of Goods, *The American Economic Review*, Vol. 67, No. 5, Dec., 1977, pages 823-839.
- Dornbusch, Fischer and Samuelson, Heckscher-Ohlin Trade Theory with a Continuum of Goods, *Quarterly Journal of Economics* Volume 95 Issue 2, pages 203-224.
- Матеев, Евгени (1987). "Структура и управление на икономическата система"
- Mundell, Robert A. (1963). "Capital mobility and stabilization policy under fixed and flexible exchange rates". *Canadian Journal of Economic and Political Science*.
- Fleming, J. Marcus (1962). "Domestic financial policies under fixed and floating exchange rates". *IMF Staff Papers* 9: 369–379. Reprinted in Cooper, Richard N., ed. (1969). *International Finance*.
- Стиглиц Д. (2012) "Свободно падане", Издателство УНСС
- Статов, Стати (1987). „Социална ефективност на общественото производство“, Издателство ВИИ

